

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

KATEDRA DOWODZENIA

**PIk G. ECKMAN
SZWEDZKA SZKOŁA SZTABU I WOJNY**

**PLANOWANIE OPERACYJNO-TAKTYCZNE
I DOWODZENIE NA SZCZEBLU DYWIZJI**

**Przekład wykładu prezentowanego kadrze i słuchaczom
Akademii Obrony Narodowej**

Biblioteka Główna
Akademii Obrony Narodowej

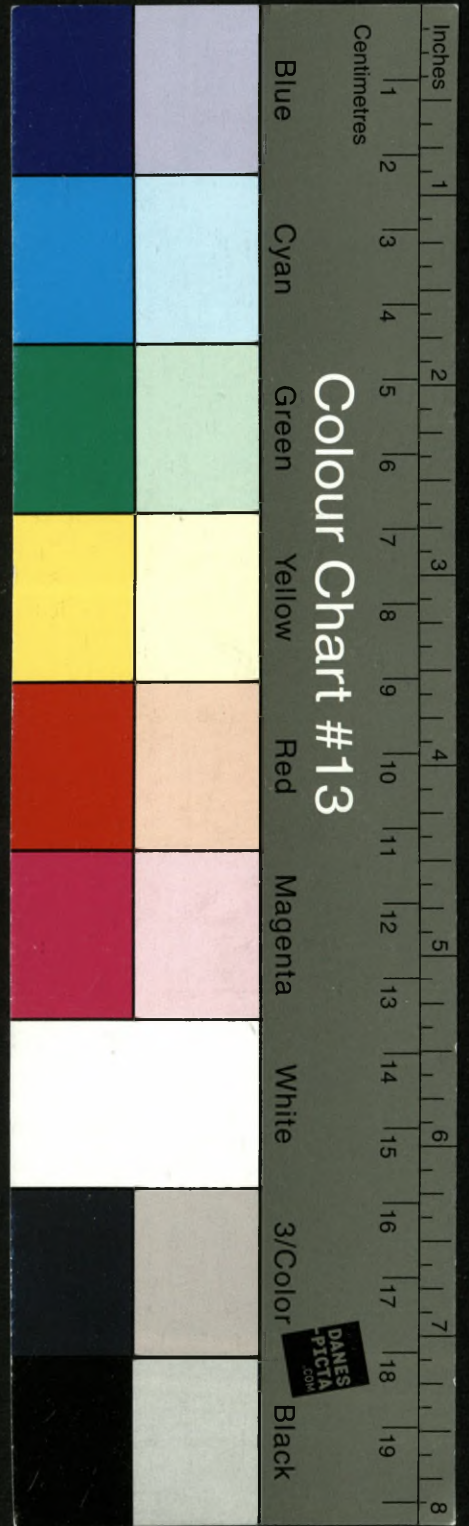

05-001548-004-0

61269

WARSZAWA

1991

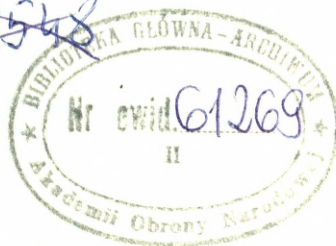

AKADEMIA OBRONY NARODOWEJ

KATEDRA DOWODZENIA

✱

514548

Płk G. ECKMAN
SZWEDZKA SZKOŁA SZTABU I WOJNY

PLANOWANIE OPERACYJNO-TAKTYCZNE I DOWODZENIE NA SZCZEBLU DYWIZJI

**Przekład wykładu prezentowanego kadrze i słuchaczom
Akademii Obrony Narodowej**

Przełożył: ppłk Jerzy SZEWCZYK

Szwedzka Szkoła Sztabu i Wojny
Dywizja - armia
plk G. Eckman

Planowanie operacyjno-taktyczne i dowodzenie
na szczeblu dywizji

1 DYWIZJA

Dywizja szwedzka, "fördelning"¹, nie jest, jak to ma miejsce w większości krajów, organizacją stałą. Dywizja w Szwecji może się składać z 3 - 4 brygad różnego typu, w zależności od tego w jakiej części kraju ma ona wykonywać swoje zadania. Oprócz brygad w skład dywizji wchodzi jednostki dywizyjne takie jak batalion sztabowy, dywizjon artylerii, batalion saperów, batalion logistyczny itd. Ponadto w skład dywizji mogą wchodzić jednostki artylerii obrony wybrzeża: dywizjon lub brygada. Dywizja może liczyć 25000 - 30000 ludzi.

2 PLANOWANIE OPERACYJNO-TAKTYCZNE

Podstawowe zasady planowania operacyjno-taktycznego zawarte są w podręczniku walki Armii Szwedzkiej. Podręcznik ten, pomijając inne problemy, określa szwedzką wersję taktyki działania "Auftragstaktik"². Został on wdrożony w 1982 roku. Planowanie operacyjno-taktyczne jest częścią procesu dowodzenia: planowania zadań i ich realizacji (patrz załącznik nr 1).

¹ fördelning - dywizja (z języka szwedzkiego)

² Auftragstaktik - taktyka działania (z języka niemieckiego)

Model planowania przedstawiono w załączniku nr 2.

Podstawą zdefiniowania zadania jest otrzymany rozkaz. Bazując na nim przyjmowane są odpowiednie sposoby planowania. W procesie tym oddzielnie grupowane są fakty a oddzielnie przypuszczenia. Wnioski wysnuwa się stopniowo. Następnie dokonuje się oceny warunków, które są podstawą powstania generalnej decyzji dowódcy.

W razie konieczności dokumentuje się dokonane oceny.

Całość procesu planowania opisano poniżej. Prezentowany sposób jest stosowany głównie w okresie planowania przed rozpoczęciem działań lub po otrzymaniu nowego zadania.

ZADANIE

Po otrzymaniu rozkazu dowódca musi rozpocząć swą pracę od dokonania implikacji³ tego zadania. Podstawą jej jest plan operacyjny dowódcy wyższego szczebla. Wyjaśnieniu podlegają przede wszystkim wszelkie ograniczenia. Rozważa się także czynniki czasu i potrzeby natychmiastowych działań. Zasada jest, że wszelkie problemy planowania działań powinny być wyjaśnione w rozkazie dowódcy wyższego szczebla. W przeciwnym przypadku dowódca może przyjąć swoje własne założenia.

Harmonogram dla pracy sztabu tworzy się po kalkulacji czasu, kiedy jednostki podległe muszą otrzymać swe zadania. Ustalane są przy tym potrzeby w zakresie współdziałania.

CECHY PODSTAWOWE

Sytuacja przeciwnika i jego możliwości bojowe

Sytuacja przeciwnika jest rozpatrywana w zakresie tego, jakie jednostki znajdują się w walce (akcji), jakie mogą być

³ Analizy zadania.

natychmiast dostępne oraz gdzie i kiedy mogą zostać wprowadzone do walki poszczególne jednostki. Pod uwagę bierze się także możliwości przeciwnika w zakresie użycia sił powietrznych i morskich.

Rozważa się możliwości bojowe przeciwnika, jego słabe i silne punkty. Ważnym wnioskiem jest stwierdzenie, którymi jednostkami może on walczyć teraz, a którymi w okresie późniejszym.

Nasza sytuacja i możliwości bojowe

Nasza sytuacja staje się jasna po rozpatrzeniu tego jakie jednostki są zaangażowane w walce, jakie są natychmiast dostępne oraz gdzie i kiedy można wprowadzić poszczególne jednostki. W razie potrzeby brana pod uwagę jest także sytuacja sił powietrznych i morskich. Określane są wartość i ograniczenia naszych jednostek. Rozważeniu muszą też ulec działania jednostek stojących na przeciw siebie. Ważnym wnioskiem jest stwierdzenie, które jednostki możemy swobodnie wykorzystywać do działań w bliższych i dalszych okresach czasu.

Teren

Rozpatrywane są możliwości wykorzystania terenu zarówno przez przeciwnika jak i nasze wojska. Ocenia się przy tym możliwości przeciwnika do natarcia, desantu z powietrza lub z morza. Sprawdzeniu ulegają nasze możliwości wybrania odpowiedniego terenu. Poprzez wybór właściwego terenu możemy bowiem utrudnić przeciwnikowi wykorzystanie jego przewagi w sprzęcie, a także ułatwić naszym wojskom ukrycie się, uzyskanie zaskoczenia i utrzymywanie lokalnej przewagi. Rozważeniu podlega także perspektywa wykonania prac inżynierskich wszystkich typów. Trzeba uwzględnić również ryzyko porażenia ogniowego.

Warunki atmosferyczne i widzialność

Ocenia się wpływ pogody i widoczności. Rozważa się przy tym możliwości przeciwnika w zakresie desantu z powietrza i morza, a także wykorzystania sił powietrznych oraz broni N (nuklearnej) i C (chemicznej). Ważnym elementem do rozpatrzenia jest również wpływ warunków atmosferycznych i widoczności na nasze możliwości manewru i uzyskania zaskoczenia.

Sytuacja cywilna

Sytuacja cywilna rozpatrywana jest głównie w zakresie ewakuacji ludności cywilnej, możliwości zabezpieczenia pozostałej części społeczeństwa, przewidywanych zniszczeń, załamania się dostaw podstawowych dóbr, a także zasobów cywilnych możliwych do wykorzystania przez jednostki wojskowe. Określone zostają potrzeby różnych elementów obrony cywilnej, które mogą wpływać na prowadzoną walkę, a także potrzeby i możliwości wzajemnej pomocy. Ponadto rozważa się także sytuację obrony cywilnej, np. w zakresie służby zdrowia, zaopatrzenia w żywność, pomocy dla uchodźców oraz towarzyszących temu warunków prawnych.

Porównanie sił

Wychodząc z sytuacji przeciwnika i wojsk własnych dokonuje się porównania sił w różnych fazach i na różnych obszarach. Stosunek sił zależy nie tylko od liczby jednostek i broni, lecz także od wartości tych jednostek oraz innych czynników, jak np. charakter terenu czy też zdolności przeciwnika do wpływania na przebieg wojny poprzez walkę radioelektroniczną lub użycie sił powietrznych.

UWARUNKOWANIA

Wnioski wyciągnięte z analizy otrzymanego zadania są wykorzystywane jako uwarunkowania.

Różne warianty działania przeciwnika (opcje przeciwnika)

Rozpatrywane są różne warianty działań przeciwnika oraz ich wpływ na nasze działania w różnych momentach i na różnych obszarach. Najważniejsze z tych wariantów są przyjmowane jako możliwe alternatywy działania. Dla każdej alternatywy rozważa się kiedy, gdzie jakimi jednostkami może ona zostać zrealizowana oraz określa się słabe punkty przeciwnika. Identyfikuje się alternatywy najbardziej groźne dla naszej sytuacji, wpływające na szansę wykonania otrzymanego zadania w najbliższym czasie (bliższego) i późniejszych okresach.

Wybór wariantu działania naszego (nasze opcje)

Na podstawie wyciągniętych uprzednio wniosków oraz kalkulacji czasowych rozważa się różne warianty naszych działań. Najważniejsze z nich są prezentowane jako możliwe alternatywy. Dowódca określa alternatywy, które powinny zostać szczegółowo rozpatrzone.

Porównanie opcji

Nasze alternatywy działań są porównywane z ogólną sytuacją i podstawowymi elementami otrzymanego zadania oraz z alternatywami przeciwnika, po czym są one oceniane przy pomocy jednakowych kryteriów. Najważniejszymi kryteriami są tu zwykle możliwości koncentracji, zaskoczenie, swoboda działania, lokalna przewaga i stopień podejmowanego ryzyka.

Selekcja opcji

Dowódca osobiście określa te alternatywy, które utworzą podstawę dla przyszłego planowania.

Przedstawienie w ogólnym zarysie wybranych opcji

Dopełnieniem omówionych rozważań jest dalsze rozwinięcie wybranych alternatyw. Określa się tu cel walki, sposób jej prowadzenia w różnych fazach i na różnych obszarach. Identyfikuje się słabe punkty danej alternatywy i rozpatruje

odpowiednie zabiegi przeciwdziałające im. Rozstrzyga się o rozwiązaniu podstawowego problemu związanego ze stanem liczebnym wojsk i posiadanych zasobów. Po tym wszystkim dowódca formułuje swą generalną decyzję.

3 DECYZJA GENERALNA

Decyzja generalna musi przejrzysto wyrażać intencję dowódcy.

Decyzja generalna jest podstawą do prowadzenia walki. Musi ona jasno wyrażać cel walki oraz główny zamysł walki aż do wykonania. Decyzja generalna musi również spełniać funkcję podstawy działania dla podwładnych, aby intencja dowódcy mogła być realizowana nawet wtedy, gdy nieprzewidziane zdarzenia uniemożliwią dowódcy kierowanie walką. Stanowi ona także podstawę dla dalszej pracy sztabu.

4 DOWODZENIE

Dowodzenie można opisywać na różne sposoby. W załączniku nr 3 pokazano jeden z tych sposobów.

Funkcja dowodzenia odnosi się do kompleksu obejmującego metody dowodzenia dowódcy oraz organizacji i pracy sztabu. Uwzględnia się w niej także techniczne środki wspierające niezbędne do zbierania, przetwarzania i przesyłania informacji.

Wojna jako środowisko dla dowodzenia

Kształt, jaki nadaje się funkcji dowodzenia, zależy od wielu czynników różniących się w poszczególnych krajach. Dawniej możliwe i uzasadnione było obserwowanie pola walki z jednego miejsca oraz przekazywanie rozkazów konnymi posłańcami. W XX wieku radio rozwinęło się do postaci mobilnego systemu szybkiego przekazywania informacji na duże

odległości. Istniejące dzisiaj technologie umożliwiają gromadzenie, transmisję, przetwarzanie, analizę i przechowywanie dużych ilości informacji i dlatego też wywrą w przyszłości wpływ na funkcję dowodzenia. Rozwój możliwości technicznych w sferze dowodzenia coraz wyraźniej prowadzi do stwierdzenia, iż istnieje tendencja do zapominania o wielu innych zjawiskach wpływających na stan i istotę działania funkcji dowodzenia.

Wojna, jako bardzo szczególne środowisko dowodzenia, stwarza szczególne wymagania:

- nieprzewidywalny element rozwoju zdarzeń w połączeniu z ryzykiem dla życia dowódcy i jego podwładnych, a więc oznacza ludzi, stawia specjalne wymagania przed wojskowymi systemami dowodzenia i całkowicie inne niż potrzeby czasu pokoju;
- wojna jest procesem dynamicznym, w którym występowanie elementu automatyzmu w łańcuchu zdarzeń jest bardzo ograniczone;
- bardzo rzadko występuje sytuacja, w której ruch przeciwnika da się przewidzieć z całkowitą pewnością;
- natomiast często występuje potrzeba wiedzy o sposobie realizowania zadania przez nasze jednostki;

Podstawą każdej decyzji jest zawsze zestaw informacji posiadanych przez dowódcę. Mogą one być bardziej lub mniej prawdziwe. U każdego człowieka w momencie podejmowania decyzji występuje emocja. Zależy ona od takich czynników jak osobowość, posiadane doświadczenie, środowisko fizyczne i innych. Dlatego też istnieje potencjalne ryzyko, że rozkaz będzie interpretowany w różny sposób, w zależności od odbiorcy oraz sytuacji w jakiej jest on otrzymywany.

Stąd błędem jest oczekiwanie w każdej sytuacji racjonalnych decyzji lub oczywistych sposobów działania przez jednostki nasze bądź przeciwnika. Kontrola sposobu realizacji zadania ma tu zatem kapitalne znaczenie.

Poza niezbędną kontrolą tego, co się naprawdę dzieje, równie ważne jest to, aby dowódca i jego podwładni spotykali się osobiście także i z innych powodów. Łączność informacyjna pomiędzy ludźmi, np. intonacja wykorzystywana podczas wydawania rozkazów czy składania raportów, wyraz twarzy, obraz nadziei lub strachu w oczach nie da się zastąpić środkami technicznymi. Podobne niemierzalne czynniki nie tylko wskazują na potrzebę osobistego spotkania się ludzi, lecz także zwiększają ryzyko komplikacji we współdziałaniu ludzi, którzy się nawzajem nie znają. Uzyskiwanie wysokiej efektywności bojowej wiąże się zatem z tym, by dowódca i jego podwładni znali się wzajemnie i mogli na sobie polegać. W miarę możliwości powinni oni posiadać dużo wspólnych doświadczeń.

System dowodzenia musi także pozwalać działać różnym szczeblom i realizować przez nie zadania bez ciągłego kontaktu ze swym dowódcą. Dobrze realizowana funkcja dowodzenia musi umożliwiać i zachęcać dowódców wszystkich szczebli do prób wykorzystywania wszelkich możliwych okoliczności na swą korzyść.

Zagrożenie

Nasz system dowodzenia jest dla przeciwnika zawsze celem o najwyższym priorytecie. Dlatego sprawą najwyższej dla nas wagi jest uniknięcie destrukcji i dezorganizacji systemu dowodzenia.

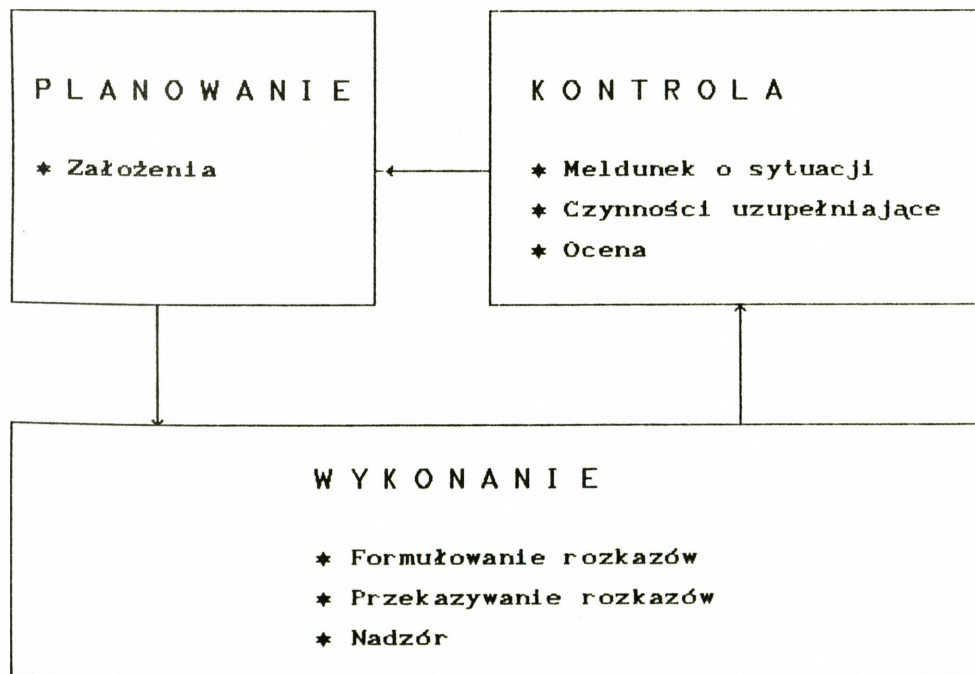
Filozofia dowodzenia

Filozofia dowodzenia bazuje na założeniach, które decydują o całości funkcji dowodzenia. Jej głównym zadaniem jest stworzenie możliwości opanowania chaotycznej sytuacji oraz wykorzystania możliwości jakie ona daje. Określa ona następujące zasady ogólne:

- * Dowódca ponosi całą odpowiedzialność, ale też dysponuje pełną władzą.

- * Dowódca dowodzi osobiście, wspomagany przez sztab i środki techniczne.
- * Dowódca dowodzi w pobliżu walczących jednostek. W ten sposób może dostosować swe decyzje do potrzeb wynikających z sytuacji i osobiście nadążać i wspierać wszelkie działania. Może on też wpływać na swych podwładnych i kontrolować przebieg walki dla koordynacji wykorzystania różnych zasobów w jej decydujących momentach.
- * Dowodzenie jest realizowane głównie poprzez stosowanie odpowiedniej taktyki działania "Auftragstaktik", co oznacza, że podwładni otrzymują określone zadania i odpowiednie do nich zasoby. Szczegółowe zalecenia dawane są tylko w zakresie osiągania celów wspólnych.
- * Konieczne jest zachęcanie i wspieranie inicjatywy na wszystkich szczeblach.
- * System dowodzenia musi być zorganizowana w taki sposób, by dowodzenie było realizowane w sposób ciągły we wszystkich fazach, począwszy od stanu pokoju, poprzez okres kryzysu do wojny, a także pozwalało na wykorzystanie pozahierarchicznych sposobów przekazywania informacji.

Załącznik nr 1

ZADANIE ● Implikacje zadania	 * Wnioski
--	-------------------

CECHY PODSTAWOWE ● Sytuacja i zdolność bojowa przeciwnika ● Nasza sytuacja i zdolność bojowa ● Teren, warunki atmosferyczne i widzialność ● Sytuacja cywilna ● Porównanie sił	 * Wnioski
---	---

ROZWAŻANIA ● Opcje przeciwnika ● Nasze opcje ● Porównanie opcji ● Wybór opcji ● Przedstawienie wybranych opcji	 * Wnioski
--	---

